

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-06-01
Besvaras senast
2023-06-07 kl. 12.00

Till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2022/23:745 Socialnämnders ansvar för att initiera vårdnadsöverflyttning vid dödligt våld

Under den socialdemokratiskt ledda regeringen ändrades föräldrabalken så att barn som har en förälder som har mördat den andra föräldern enklare skulle kunna skyddas från den otrygghet och de risker det innebär att ha sin förälders mördare som vårdnadshavare.

Om båda föräldrarna är vårdnadshavare och en av dem dör får den andra vårdnadshavaren automatiskt ensam vårdnad om ett gemensamt barn. Om den efterlevande föräldern brister i omsorgen om barnet ska domstolen flytta över vårdnaden till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Frågan prövas på talan av socialnämnden, som är skyldig att ansöka om vårdnadsöverflyttning när den får kännedom om att någon åtgärd behöver vidtas i frågan om vårdnaden. I syfte att säkerställa en snabb vårdnadsöverflyttning när en förälder uppsåtligen har dödat eller allvarligt skadat den andra föräldern fattade riksdagen våren 2021 beslut om nya regler angående tillfälliga vårdnadshavare i föräldrabalken. De nya reglerna trädde i kraft den 1 juli 2021 och innebär i huvudsak följande: En domstol ska, på talan av socialnämnden, kunna flytta över vårdnaden om ett barn till en tillfällig vårdnadshavare. En tillfällig vårdnadshavare ska, om det finns särskilda skäl, få utses om det finns behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet men det saknas en lämplig person att förordna. Om en tillfällig vårdnadshavare har utsetts för ett barn ska socialnämnden fortsätta att verka för en varaktig lösning av vårdnadsfrågan. När förutsättningar finns för att utse en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet ska rätten – på talan av socialnämnden – flytta över vårdnaden från den tillfälliga vårdnadshavaren till en eller två sådana.

I det lagärende där nya regler om tillfälliga vårdnadshavare infördes skrev civilutskottet bland annat följande: ”När det gäller frågan om vårdnadsöverflyttning vid dödligt våld i familjen konstaterar utskottet att det nya systemet med tillfälliga vårdnadshavare skapar förutsättningar för en snabb vårdnadsöverflyttning i sådana situationer. Som också regeringen framhåller är en vårdnadshavare som avsiktligt dödar eller allvarligt skadar den andra vårdnadshavaren så gott som alltid olämplig som vårdnadshavare, och en ändring i vårdnaden ska då göras.”

Tidigare i våras uppmärksammade Dagens Nyheter hur en pappa fick behålla vårdnaden i fyra år efter att ha torterat barnens mamma till döds medan deras

tre döttrar var i bostaden. Detta skedde trots att han hade dömts till livstids fängelse för mordet, som enligt hovrätten utfördes ”med full insikt om att deras gemensamma barn var närvarande i huset” och med ”total hänsynslöshet”. DN beskriver hur den mördade mammans syster var den som tog hand om flickorna efter mordet. I flera år krävde socialtjänsten att hon skulle låta pappan ha mer kontakt med sina barn. I DN:s granskning beskrivs pappans mord på mamman och tortyren han utsatte mamman för samt den påverkan socialtjänstens bemötande, handläggning och beslut haft på flickornas liv.

I slutet av artikeln ställer den mördade mammans syster en fråga: ”Vad ska man göra för att förlora rätten att bestämma över sina barn om inte det här räcker?”

Detta exempel löper enligt artikeln fyra år bakåt i tiden, således både före och efter den lagändring som trädde i kraft sommaren 2021. Enligt DN:s artikel förlorade pappan vårdnaden för två av flickorna tidigare i år, men då inte på grund av att han ansågs olämplig utan på grund av att han var varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden.

Utifrån medierapporteringen framgår det alltså inte att socialnämnden i fråga har tillämpat den nya lagstiftningen för att säkerställa en snabb vårdnadsöverflyttning när en förälder uppsåtligt har dödat den andra föräldern.

Det är allvarligt om landets socialnämnder inte tillämpar den nya lagstiftningen och barn därmed inte skyddas från en våldsam förälder som har mördat den andra föräldern. Lagstiftarens intention har varit tydlig: Socialnämnden har ett ansvar att ansöka om vårdnadsöverflyttning när den får kännedom om att någon åtgärd behöver vidtas i frågan om vårdnaden, och lagstiftaren har varit tydlig med att bland annat uppsåtligt mord på den andra föräldern är bakgrunden till den lagändring som har genomförts och därmed den utökade befogenhet och det utökade ansvar som har lagts på socialnämnden.

Med anledning av det ovanstående vill jag ställa följande fråga till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall:

Vilka åtgärder avser statsrådet och regeringen att vidta för att den nya lagstiftningen – och lagstiftarens intention att kunna säkerställa en snabb

vårdnadsöverflyttning till skydd för barnen – ska vara känd hos landets socialnämnder, så att de vet att det är deras ansvar att ansöka om vårdnadsöverflyttning för att prövning ska kunna ske i domstol om en förälder uppsåtligt torterar den andra föräldern till döds med barnen närvarande i huset?

.....

Laila Naraghi (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck